

ואולי הקדמה

ד"ר רננה גרין-שוקרון

בשנה החולפת נפרדנו משלושה יוצרים בולטים שהשפיעו על ספרות הילדים והנוער בישראל:

אורי אורלב – שהשכיל לשלב בכתיבתו את אַימי העבר שחווה כילד בתקופת השואה עם הוויי היום-יום בארץ, וביטא את נקודת מבטו של ילד, על חוויותיו והתנסויותיו, באופן אמין ומעורר הזדהות. אורלב כתב סיפורים ריאליסטיים וסיפורים דמיוניים ואלגוריים למגוון גילאים ונפגש במשך השנים עם אלפי ילדים, בארץ ובעולם, לשיחות על ספרים, על כתיבה ועל החיים בימי השואה, שבהן העביר מסר אופטימי ואנושי.

הסופר ד"ר יצחק נוי חיבר את ילדי ההווה באמצעות ספריו אל חוויות ילדות במושב בימי קום המדינה, וכן אל בעיות חברתיות ופוליטיות שליוו את החברה בישראל מאז ואילך. כהיסטוריון, עיתונאי ומגיש רדיו ליווה נוי בקולו החם וברוחב ידיעותיו את המאזינים הצעירים והמבוגרים בארץ במשך שנים רבות – מימי התסכיתים שהגיש ב"תוכנית לאם ולילד" בשנות השבעים ועד לשידורי האקטואליה, התוכניות ההיסטוריות ותוכניות סקירת עיתונות העולם בנושאי חברה, פוליטיקה, טכנולוגיה ומדע.

המשורר יורם טהרלב נודע בשירים ובפזמונים הרבים שכתב למבוגרים ולילדים, אשר רבים מהם הולחנו במשך 60 שנות יצירתו. טהרלב כתב גם סיפורים לילדים. כתיבתו המגוונת התאפיינה בהומור, בצליליות, באהבת הארץ ונופיה, וברצון להעשיר ולהרחיב את הידע של הקורא הצעיר ואת ערכיו בדרך מחויכת.

המאמרים בחוברת שלפניכם מחברים אף הם בין ספרות ילדים מן העבר ומן ההווה; בין זיכרונות מאימי השואה לבין חוויות מהוויי הילדות הישראלית; בין סיפורי-עם לבין סוגיות פוליטיות עכשוויות; בין שירה לסיפורת; בין התבוננות במילה הכתובה לבחינה של איורים.

שני המאמרים הראשונים בוחנים את היחסים בין טקסט לאיור, את המשמעויות המועברות לקוראים באמצעים המילוליים והחזותיים ואת חוויית הקורא בספרי ילדים ישראלים מאוירים בני זמננו.

פרופ' אילנה אלקד-להמן מציגה ניתוח מולטימודלי בגישת הסמיוטיקה החברתית, בשילוב עם קריאה אינטרטקסטואלית בספר הילדים **נוני ונוני יותר** מאת נעמה בניזמן, במטרה לבחון את האופן שבו מגולם השיח על סוגיות שעל סדר היום באמצעים הלשוניים והגרפיים.

ד"ר ערגה הלר מאירה סוגיות של ייצוג חזותי עכשווי של השואה בספרי ילדים לשלב ראשית הקריאה, וסוקרת את האמצעים החזותיים המשמשים את המאיירים בבואם להציג לילדים חוויות טראומטיות מימי השואה.

שני המאמרים הבאים עוסקים בקריאה ספרותית של שירה וסיפורת לילדים שכתבו סופרים המייצגים את הקלסיקה הישראלית:

ד"ר נגה רובין נדרשת לסוגיית הכתיבה האמביוולנטית המאפיינת את יצירתה לילדים של המשוררת נורית זרחי, כלת פרס ישראל בתחום הספרות והשירה לשנת תשפ"א, וחושפת את הנסתר והסמוי בשירה הפופולרי "אישה באבטיח".

ד"ר עפרה מצוב-כהן שבה אל הסופר, המתרגם והעורך אשר ברש ואל שיריו, סיפוריו ועיבודיו לילדים שהתפרסמו בעיתונים לילדים שיצאו בארץ-ישראל בין שנות העשרים והארבעים של המאה העשרים, ובוחנת את מאפייניהם ואת תרומתו של היוצר לספרות הילדים העברית.

פרק העיון והמחקר נחתם במאמרה של ד"ר סמדר פלק-פרץ הנטוע בלב המציאות הישראלית הטעונה במחלוקות ערכיות ופוליטיות ומתמקד בייצוגי פליטים בספרות ילדים ונוער עכשווית מאת תמר ורטה-זהבי.

כמתאבן לארוחה הספרותית שלפניכם מובאים דברי הברכה שנשאה הסופרת גליה עוז בערב שבו הוענק לסופר ולמשורר יהודה אטלס פרס "חתן האור", ולקינوح – משתפות אותנו שתי הסופרות, ד"ר מירי רוזובסקי ורקפת זיו-לי במניעים ובשיקולים לכתיבתן ובהשפעות הבאות לביטוי ביצירותיהן לילדים.

קריאה מועילה ונעימה,

רננה גרין-שוקרון